

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

35. szám

Softim

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Softim

Elul, a *tsuvá* szellemi menedékvárosa

Bírák és menedékvárosok

Izraelben és azon kívül

1. Elul hónapja a „menedék városok” eszmeiségét testesíti meg, mint azt már hosszabban tárgyaltuk a korábbiakban¹, és a Szifré² tulajdonképpen ennek folyományaként értékeli a „Bírákat és felügyelőket rendelj magadnak minden kapuidban”³ verset. Véleménye szerint⁴ ez minden lakóhelyre vonatkozik,⁵ még azokra is amelyek Izrael földjén kívül vannak. Vagyis a Szifré szerint, a „bírák és felügyelők” kinevezésének kötelessége egyaránt vo-

natkozik Izraelre és Izraelen kívülre. *Szifré* ezt még a következővel egészíti ki: „ha viszont azt gondolnánk, hogy a menekült városokat is létesíteni kellett Izrael földjén kívül, az Írás ezt a tévhitet oszlatja el, amikor azt mondja: „Ezek legyenek...”⁶ – [a bírák elrendelése Izrael földjén belül és kívül egyaránt érvényes, de] a menedék városok létesítése kizárólag Izrael földjén belüli kötelesség.⁷ A *Szifré*⁸ ennek dacára azt mondja, hogy a menedék városok, amelyek önmagukban véve csak Izrael földjén belül léteztek, azoknak is ortal-

^[1] Lásd még korábról, *Elul*-B.

² *Szifré Zutá* [a 4Mózes 35:29-hez; Horowitz kiadása, 335. oldal]; *Jálkut Simoni, Mászé* 788. fejezet [71. lábjegyzet]; Maimonidész idézetében a *Széfér hámicvot* 1:176-ban.

^[3] 5Mózes 16:18.

⁴ *Szifré, Softim* 144., csak úgy, mint a *Szánhedrin* 16b., amelyek a bírák és felügyelők [*sotrim* – a bírák ítéletét hivatottak érvényre juttatni; lásd Rási az 5Mózes 16:18-hoz] kijelölésére vonatkozó kötelezettség különböző levezetéseit adták – Izrael egészére kiterjedően. Ez látszólag azt vonná maga után, hogy azok különböznek egymástól. A „minden lakóhelyeiken...” (4Mózes 35:29.) azonban, amiből az előírást levezetjük, az Izraelen kívül eső területekre is vonatkozik (*Mákot* 7a. és *Szifré, uo.*) és kizárólag bírókról beszél. Lásd ezzel szemben *Midrás Tánchumá, Softim* 2. [és *Szifré, Softim* 144. az *Rome MS* versében: „Elázár rabbi mondja, hogy ha nincsenek felügyelők, bírák sincsenek.” Ennek értelmében pedig minden olyan helyen ahol bírákat jelöltek ki, felügyelőket is ki kellett jelölniük. (Meg kell jegyezni, hogy Elázár rabbi állítása a *Jálku Simoniban* is szerepel [(*Softim* 907. bekezdés) minden jellemzés nélkül], ami azt jelzi hogy annak tartalma nem vita tárgya.) Ebben a

megközelítésben pedig érthetővé válik a) a tanulmány kérdés (*Mákot* 7a.) és hogy az Írásnak miért kell hangsúlyoznia, hogy „minden kapuidban” (5Mózes 16:18.). Ez azt fejezi ki, hogy a felügyelők kijelölése szintén olyan feladat volt, amelyet az országon kívül is teljesíteni kellett; és b) hogy miért nem számított két külön parancsolatnak a bírák és a felügyelők kijelölése (lásd *Torá Tmimá* az 5Mózes 16:18-hoz, és Jeruchám F. Perlá rabbi kommentárját a Szádja Gáon rabbi *Széfér hámicvot* című művéhez – 1. hetiszakasza vége); és c) Maimonidész szavai a *Széfér hámicvot*ban *uo.*: „Honnan tudjuk hogy egész Izrael-szerte kellett kijelölni bírákat? Az Írásból, amely azt mondja: „bírákat és felügyelőket... Ezen törvények mind Izraelen belül, mind annak határain kívülre vonatkoznak”

^[5] 4Mózes 35:29.

^[6] *Uo.*

^[7] A „földön kívülre eső” kifejezést itt általános értelemben használjuk, amely így minden olyan területre vonatkozik, amely Izrael földjén kívül esik, amely a Jordán nyugati és keleti partját is magában foglalja. Lásd még korábról, *Elul* 20. lábjegyzet.

⁸ *Szifré, Mászé* 160. a 4Mózes 35:13-hoz.

mat nyújtottak, akik Izrael földjén kívül követtek el gyilkosságot.

Bírák és menedékvárosok – az összefüggés és a különbség

Önmagában véve az a tény, hogy *Szifré* párhuzamba állítja a „bírák és felügyelők” parancsolatát a „menedék városok” előírásával, és külön figyelmeztet arra, hogy ne gondoljuk, hogy akár csak a bírák és felügyelők, úgy a menedékvárosok is megtalálhatók Izrael földjén kívül, azt jelzi hogy a kettő között összefüggés van.

A bírák – sőt, még a felügyelők, akik „fenyítették az embereket”⁹ – elrendelésének a célja sem a büntetés. Rendeltetésük az, hogy megtisztulást eszközöljenek a népben.¹⁰ Ugyanez vonatkozik a menekült városokra is: a bennük való tartózkodás egyfajta száműzetést testesít meg, és mint tudjuk, „a száműzetés engesztelésként hat.”¹¹

Az engesztelés (*kápára*), mint azt az Áter Rebbe is magyarázza a *Tánjá* harmadik könyvében, az *Igeret hátsuvában*,¹² „a megtisztulást fejezi ki”¹³, a vétkekből való azon megtisztulást, amely után ismét Isten elébe járulhatunk, csak

úgy, mint ahogy azt a vétket megelőzően tehetjük.¹⁴

Miért csak a „bírák és felügyelők” kötelezőek Izraelen kívül?

Ezek alapján pedig valóban logikus lett volna azon felvetés, hogy Izrael földjén kívül is szükség legyen menedék városokra. Izrael földje ugyanis, vagy ahogy egyszerűen nevezni szoktuk önmagában ארץ (föld, „Izrael” jelző nélkül)¹⁵, egy olyan spirituális közeget jelenít meg, amelyben természetes az isteni akarat követése. Ahogy a midrás tanítja: „Miért hívjuk egyszerűen csak ארץ (*erecnek, földnek*)? Azért, mert רצתה (*ráctá, be kívánta*) tartani a Teremtője akaratát (רצון, *rácon*)”¹⁶. Az ארץ (föld) és a רצון (<isteni> akarat) kifejezésekben a רץ betűk egyeznek, ez pedig arra utal, hogy a „föld”, azaz Izrael földje, egy olyan spirituális közeg, amelyben magától értetődő az isteni akarat követése.

Ezzel szemben az Izrael földjén kívül eső terület (*chuc láárec*) egy olyan helyet testesít meg, amelyben ez az „akarat” nincs jelen, más szóval kívül esik rajta. Így tehát Izraelen kívül még óvatosabbnak kell lennünk, mint Izrael földjén belül. Ennek dacára, csakis a bírák és

[9] Lásd Rási az 5Mózes 16:18-hoz; lásd még *Midrás Tánchumá, Softim 2*.

[10] Lásd *Likuté Torá, Nászó 25c. oldal; uo. Mátot 86b. oldal vége*; és lásd még Rási a 3Mózes 26:41-hez, *vőáz* kezdő szavakkal. Lásd még később, *Távo 2. bekezdés*.

Lásd *Midrás Tánchumá, Softim 6.*: „Igaz ítélettel ítéljék a népet”; ez azt tanítja, hogy mindkét féllel az igazat (tehát *cödakát*) cselekedtek meg: a perben győzedelmeskedő féllel azzal, hogy számára visszaszerezte azt, ami eleve hozzá tartozott, s a bűnös féllel is, amennyiben a lopott értéket visz-

szavette tőle.” [Lásd még ott a folytatást.]

[11] *Mákot 10b.* és lásd még ott *Toszáfot, midé* kezdő szóval.

[12] 1. fejezet.

[13] Lásd Rási az 1Mózes 32:21-hez.

[14] Lásd *Igeret hátsuvá, 2. fejezet*.

[15] Lásd *Táánit, 10a. oldal eleje*.

[16] *Midrás Brésit rábá 5:8.; Jálkut Simoni, Brésit 8. bekezdés* [9. lábjegyzet, ezzel szemben lásd még *Midrás Lekách tov, Buber* kiadásában, az 1Mózes 1:1-hez, valamint *uo. 63. lábjegyzet*.]

felügyelők elrendelése érvényes Izrael földjén kívül, a menedék városok parancsolata azonban kizárólag Izrael földjén belülre vonatkoztak.

A tsuvá két fázisa

2. A *tsuvá* két aspektust foglal magában: 1) a múltban elkövetett vétkek megbánását, és 2) a jövőre vonatkozó elhatározást, hogy többet nem fogunk vétkezni.¹⁷ A megbánás pedig csak akkor igaz, és őszinte, ha azzal egyidőben a második fázis is magunkévá tesszük és azt is megfogadjuk, hogy a jövőben távol tartjuk magunkat a múltban elkövetett vétkek megismétlésétől. Ezen vállalás nélkül hiteltelen maga a megbánás is, hiszen ez olyan lenne mint „a mikvében úgy alámerülni, hogy közben kezünkben egy tisztátalan férget tartunk”.¹⁸

A fenti szimbólumok kontextusában „Izraelen kívül” a megtisztító bűnbánatot, „Izrael földje” pedig az isteni akarat teljesítését jelenti. Így tehát a *tsuvá* szempontjából, „Izraelen kívül” a megbánást, „Izrael földje” pedig az isteni akarat megtartásának jövőbeni elhatározását szimbolizálja.

A fentiek adnak szimbolikus magyarázatot arra, hogy miért csak Izrael földjén volt érvényben a menedék városok parancsolata. Amennyiben ugyanis spiritu-

ális értelemben azon „föld” (*erec*) határain kívül tartozkodunk, amely a Teremtő akaratának megtartását szimbolizálja, ez esetben mit ér önmagában a megbánás? Vagyis, ha „Izraelen kívül” vagyunk, vagyis még nem jutottunk el arra az elhatározásra, hogy megtartsuk Isten akaratát, csupán a megbánás stádiumában vagyunk, az elhatározás stádiuma előtt, akkor megtérésünk még nem teljes. Persze a menedék városok azoknak is oltalmat nyújtottak, akik Izrael földjén kívül ölték, azonban a száműzetésnek kifejezetten Izrael határain belül kell végbe mennie: „hogy oda meneküljön”.¹⁹

Az Izraelen kívüli valóságot,

Izraelen kívüli bírák tudják megérteni

Bírákat és felügyelőket, Izrael földjén kívül is kellett állítani. Az ítélekezésről ugyanis azt olvashatjuk: „ne ítélj el felebarátodat, míg helyzetében nem voltál”.²⁰ Az Izrael földjén székelő bíróságok nem érthetik meg teljes valójában az Izrael földjén kívüli életben lévő nehézségeket és akadályokat, ahol az előírt viselkedésnek a betartása – sőt, ez még a beszédre és a gondolatra is vonatkozik – oly’ sok erőfeszítést igényel, miközben megannyi kísértés hátráltatja azt. Izrael földjén ezzel szemben, amin „állandóan rajta vannak az Örökkévaló,

¹⁷ Maimonidész, *A megtérés szabályai* 2:2. *Tánjá*, *Igeret hátsuvá* 1. fejezet. Fontos tudni, hogy a múlt feletti megbánás nem merülhet ki csupán „gondolatban” (tehát a szív érzéseiben és az elme gondolataiban), hanem annak beszédben, szavakban kell megnyilvánulnia ([*A megtérés szabályai* 1:1. (és lásd *Kirját széfer* uo.) és *Széfer hámicvot* 1:73.] Lásd *Derech micvotché*, *Micvát viduj utsuvá* 38a. oldaltól; *Minchát chinuch* 364. fejezet). A jövőt illetően csupán annyit kell elhatározni, hogy távol

tartjuk magunkat a vétkektől (ez a jelentése a Maimonidész szavainak is uo. 1:1.; Rábénu Joná, *Sá-áré tsuvá* 1:19. és más források) mint az a *Chosen mispát* 34. fejezetének a végén lévő szabályából és más forrásokból is világosan kiderül. Lásd még *Kidusin* 49b. Ez a téma azonban még hosszabb megfontolást igényel.

^[18] *Táanit* 16a.; *A megtérés szabályai* 2:3.

^[19] *4Mózes* 35:11.

²⁰ *Az atyák bölcs tanításai* 2:4.

te Istenednek szemei, az év elejétől az év végéig”²¹ szóba sem jöhet más az előírt viselkedés, beszéd és gondolkodás betartásán kívül. Éppen ezért volt fontos bírákat és felügyelőket állítani Izraelen kívül is, hogy bírásokodjanak az ott élők számára.

A Rebbe csak akkor tud segíteni, ha tud azonosulni a segítségkérővel

A Mittler rebberől ismert, csak úgy mint a *Cemách cedekről*,²² hogy időnként előfordult, hogy a *jöchidut*-ot²³, a személyes audenciát meg kellett szakítania, és el kellett telnie egy kis időnek, hogy azt újra folytatni tudja. Egyszer, amikor ezen gyakorlatáról kérdezték, a következőt válaszolt: amikor valaki *jöchidutra* jön, akkor valójában lelki megtisztulást keres. Ebben azonban csak úgy lehet a segítségére lenni, ha saját magunkban is fel tudom lelni – ha nagyon közvetett, átvitt értelemben is – az illető gyengeségeit, amellyel kapcsolatban tanácsot kér. Amikor viszont egy nagyon mély romlottsággal kapcsolatban kérnek tőlem tanácsot, amelynek a legelvonatko-

zottabb módon sem tudom felelni magamban a nyomait, akkor kénytelen vagyok egy időre megszakítania a *jöchidut*-ot hogy megkeresem magamban ezt az aspektust.

A nép vétke, Mózes vétke is...

Ezt támasztják alá azon szavak is, amelyeket Isten mondott Mózesnek az aranyborjú vétkének a kontextusában: „Eredj, menj le, mert elromlott a *te néped*”²⁴ Mózes, abban az időben a lehető legmagasabb szintű mennyei lét kötelékében leledzett, ahol még kenyeret sem evett, s vizet sem ivott.²⁵ A nép többi része ezzel szemben egy nagyon alantas szinten volt. Isten mindennek dacára mondta neki: „elromlott a *te néped*”. Ugyanakkor Mózes és a nép kapcsolata nem csak a nép vétkének Mózesre kifejtett hatásában nyilvánult meg, hanem abban is, hogy Mózes és a zsidók között szoros olyan kötelék volt, amely lehetővé tette neki, hogy érdemeket találjon bennük és Istennél közben járhasson felmentésükért.

Finitek egybecsengenek az Álter rebbének a *Bád kodesben*²⁶ jegyzett tanításá-

²¹ 5Mózes 11:12.

²² *Széfer háamámarim* – *Kuntrészim* 2. kötet 712. oldaltól.

²³ A *jöchidut* a Rebbevel való azon személyes beszélgetés, amelynek során a haszid a Rebbe tanácsát kéri ki, valamint áldását a spirituális és anyagi jellegű szükségleteire. A chabad haszidizmus *jöchidut* elvének részletesebb, történetibb és filozófikusabb áttekintéséért lásd *Széfer hájöchidut*, A. C. Glitzenstein, Kehot kiadás, 1989.

²⁴ 2Mózes 32:7.

²⁵ Lásd 5Mózes 9:9.

²⁶ *Bád kodes* 7-8. fejezetek – a Mittler rebbet 1826 őszén tartóztatták le az orosz hatóságok, azon rágalommal, hogy a kormány ellenes uszi-

tó tevékenységet végez. A Mittler rebbe erre külön kérvényt nyújtott be Vitebszk tartomány főkormányzójának, amelyben arra kérte, hogy személyesen a főkormányzó hozzon ítéletet esetében. Ugyanebben a kérvényben közölte a kabala *málchut* fogalmának és elvének hosszabb kifejtését, értelmét, és hogy az miként tükröződik a földi királyságokban. A kérvényt később *Bád kodes* néven publikálták (a korai kiadásokban azt tévesen az Álter rebbe szerzeményének tulajdonították). A Mittler rebbe letartóztatásának és szabadulásának a beszámolóját lásd a *Bád kodes* Kehot kiadásának *Előszavában*, *Bevezetőjében* és *Kiegészítései*, valamint *Széfer hátoldot* – *Ádmor háemcái* 8. fejezet.

val, amelyben azt mondja, hogy ítéletét nem akarja az „égi közvetítőkre” bízni, azokra ugyanis nem lehet hagyatkozni. Mi is ennek megfelelően kérjük imánkban, hogy „Te előtted eredjen ítéletem; szemeid az egyenességet nézik”.²⁷ Az „égi közvetítő” ugyanis képtelenek megfelelően értékelni a nehézségek és akadályok valóságát, amelyek a fizikai világban és a fizikai testben érik az embert, és éppen ezért fontos, hogy a test-lélek együttes kompozíciója felett (tehát fellettünk, a fizikai emberek felett) csakis „Te előtted”, azaz Isten által legyen az ítélet. Ez tehát a magyarázat arra, hogy miért van szükség Izraelen kívül is bírákra és felügyelőkre. Ugyanis az Izraelen kívüli valóságot, csakis Izraelen kívüli bírák tudják megérteni.

Menedék városok az istenszolgálat különböző szintjein

3. A menedék városok csak Izraelen belül létesültek, de még ott is számos szintjüket különböztethetjük meg egymástól. Voltak menedék városok a Jordán

folyó keleti partján, ahol magasabb volt a gyilkossági ráta.²⁸ Voltak a Jordán folyó nyugati partján, azaz magában Erec Izraelben – amely ahogy fent kifejtettük az isteni akarat követésének szimbolikus színhelye: „akarata nem más, mint Teremtője akaratának a bevégezése.”²⁹ Sőt, még a messiási korban is – amikor is „kitágítja az Örökkévaló, a te Istened határodát”³⁰ – lesznek majd menedék városok.³¹

A vérontás tilalma, „aki ember véré, emberben ontja”³², amellyel szemben védelem a menedék városok fogalma, ugyanis minden szinten [létezik, és minden szinten] mást és mást jelent. Ennek értelmében pedig, még a messiási korban is, amikor az Isten-szolgálatunk – valamint annak hiánya is – sokkal magasabb szinten fog mafiszetáladni. Ezzel összhangban a „gyilkosság” is egy elvont fogalmat fog jelenteni az „ember vérének ontása”, a „szent ember” (azaz az isteni lélek) vérontását jelenti a „gonosz emberben” (a rossz ösztönben), amely csakugyan megköveteli³³ a menedék városok védő oltalmát a maga szintjén.

²⁷ Zsoltárok 17:2.

²⁸ Mátot 9b. [Rási a 4Mózes 35:14-hez.]

²⁹ Lásd feljebb, 1. bekezdés vége.

³⁰ 5Mózes 19:8.

³¹ [Lásd 5Mózes 19:8-9., és Rási *uo.*; Maimonidész, *A gyilkosság és az élet védelmének szabályai* 8:4., valamint *A királyok szabályai* 11:2.] Szifré, *Softim* 185.; Jeruzsálemi Talmud, *Mátot* 2:6.

[A menedék városok elve, a messiási korszakban a következő, igen nyilvánvaló problémát veti fel: „Nem ártnak és nem rontanak...mert megtelt az ország az Örökkévaló megismerésével...” (*Jesájá* 11:9.); ami a gonosznak és a véteknek a megszűnését jelenti (lásd *Jechezkel* 37:23.; *Cfánjá*

3:13-tól), és a világ béke beköszöntét (*Jesájá* 2:4-től) – más szóval mi szükség van egy ilyen idilli állapotban a menedék városokra, amelyek kifejezetten a gyilkosoknak nyújtanak oltalmat? Erre a Rebbe adja meg a választ. (A téma további kifejtéséért lásd Chájim Vitál rabbi, *Likuté Torá és Sáár hámicvot* az 5Mózes 19:8-9-hez; *Sné luhot hábrit, Bevezetés, Bét Dávid* 18a-b. oldal; *Zájit ráánán a Jálkut Simoni*, 5Mózes 19-hez valamint a Rebbe átfogó elemzése, melyben ezekre és még egyéb más forrásokra is hivatkozik a *Likuté szichot* 24. kötet 107–114. oldal.)

^[32] 1Mózes 9:6.

^[33] Lásd még korábról, *Elul-B*, 7. bekezdés, és különösen *uo.* a 45. lábjeget.

Beszéljünk az Isten-szolgálat bármely szintjéről, annak megvan az ellentétes oldala, a hiánya is. Más szóval, ezen kis hiányosság, az adott Isten-szolgálat azon adott szintjéről szemlélve, az Isten-szolgálat teljes hiányának fog számítani, olyannyira, hogy amikor az „Őt szolgálj” Isten-szolgálat szintjén vagyunk, először *tsuvát* kell tgyünk, hogy a „hozzá ragaszkodjatok”³⁴ Isten-szolgálatának a szintjére érhesünk fel.

Elul havában mindenkinek a maga szintjén kell a menedékvárost keresnie

4. A feljebb taglaltakra emlékeztet Elul hónapban a lelkünkhöz való visszakapcsolódásunk is, amely jelenséget a menedék városok elve képviseli. Lelkünkhöz történő ezen visszakapcsolódás egyénileg történik, amely alatt mindenki saját lelkéhez igyekszik újfent személyes hidat építeni. Ekkor az év során felmerült valameny gondolatunkat, szavunkat és tettünket

számításba kell vegyük, s elgondolkodni azon, hogy vajon teljes összhangban voltak-e a *Sulchán áruch*ban foglaltakkal, legyen szó akár törvény által megszabott minimális követelmény mértékéről, akár a teljesítő képességünk határának eléréséről.³⁵ Amennyiben fenti kérdésre nemmel felelünk, *tsuvát* kell tgyünk.

Ezek alapján pedig Elul hónapban nem csak a világi elfoglaltságú laikusok számára – akiknek idejük nagy részét mesterségük gyakorlása tölti ki – húsbavágó a menedék városok jelenléte, hanem bizony még azok számára is, akik „sátorlakók”, tehát akik év egészében a Tórának és az imádságnak a sátraiban laknak.³⁶ Az ő esetükben is a menedékvárosok szellemiségét kell Elul havának megtestesítenie, a Tórának „Becer pusztájában”³⁷ kell magukat átadni³⁸, majd pedig onnan kell, hogy elérjék a „puszta ajándéka”³⁹ szintjét. És ugyanez érvényes az imádságra is.

[34] „Az Örökkévaló, a ti Istenetek után járjatok, őt féljétek, az ő parancsolatait őrizzétek meg, szavára hallgassatok, őt szolgáljátok és hozzá ragaszkodjatok.” (5Mózes 13:5). Iménti vers az Isten-szolgálat hat különböző formájára utal, spirituális értelemben emelkedő sorrendben -] lásd *Likuté Torá*, Röe 19b-22d.; *Szidur im përus hámitol* 25d. oldaltól; és *Derech micvotéhá* 185b. oldaltól. [Bármely alacsonyabb szinteken is legyünk – függetlenül attól hogy az egyébként önmagában emelkedettnek számít – a magasabb szintek elhanyagolását jelenti, és ilyen módon a *tsuvá* szükségét jelzi. Ez még a messiási korszakra is fennáll. Habár egy sokkal finomabb, emelkedettebb módon.

³⁵ [Szó szerint a „teve kapacitásának megfelelően”, aminek az alapját a „a teher a teve teherbíró képességével egyezik”; más szóval Isten elvárásai az embertől mindig az illető egyéni képességeihez igazódnak.] *Ktubot* 67a. és 104a.; valamint *Szotá* 13b.

³⁶ A zsinagógákra (*báté knésziot*) és tanházak-

ra (*báté midrásot*) a zsidó nép sátraiként is szokás utalni. Ennek értelmében pedig azokat, akik bennük a Tóra-tanulásért, imáért gyűlnek egybe, „sátor lakók (*josvé ohel*)” kifejezéssel illetjük. Lásd *Jálkut Simoni és Midrás Lekách tov a 4Mózes 24:5-höz*; valamint lásd még *Bráchet* 16a. és *Szánhedrin* 105b. Lásd még később, *Háázinu* 18. lábjegyzet.]

[37] 5Mózes 4:43. Becer a Rubén törzs területén fekvő menedék város.

[38] Lásd *Mákot* 10a., amint a „Becer pusztájában” verset és a „És ez a tan; melyet tett Mózes Izrael fiai elé” verset egymással összekötve értelmezi, ezzel felutatva az utalást arra, hogy szimbolikus értelemben, a Tóra is menedékvárosként szolgál.

[39] 4Mózes 21:18. Ez a Tórára utal, amelyet ajándékként kaptunk a Szináj pusztájában; lásd *Otiot dörábi Akiva*, *számech* (*Báté midrásot* 2. kötet 385. oldal); *Midrás Tánchumá*, *Chukát* 21.; *Bámidbár rábá* 19:26. Lásd még *Éruvin* 54a. és *Nödárim* 55a.

Elul a jesivában, nem otthon

Az eddigiek szorosán kapcsolódnak a két évvel ezelőtt (*Cháj Elulkor*) tárgyalt témához is,⁴⁰ nevezetesen ezen országnak azon gyakorlatához, hogy a tanulók Elul és Tisré hónapban elhagyják a jesivát, és ezen időszak alatt hazatérnek szüleik házába. Ezzel nem csak a Tóra ellen, hanem bizony még a józan ész szabályai ellen is vétének: ahelyett hogy követnék a szabályozó elvet, miszerint Elul hónapban kevesebb halachikus tanulmánnyal és tórai szöveggel kell foglalkozzanak, hogy több időt szentelhessenek a *tsuvának*,⁴¹ egyszerűen csak haza mennek.

Elul hónapját is a jesivában kell tölteni. Bárhogy is legyen, mindenki számára világos kell legyen, hogy a „keressétek az arcomat”⁴² hónapjának néhány hetében, a nevezett elvvel egyezően az illő módon kell viseltessünk.

Elul utolsó napjaiban mindenkinek el kell vonulnia

5. A fentiek a világi foglalkozású emberek számára is tanulsággal kell szolgáljanak. Akkor is ha az év nagy részében a foglalkozásuknak megfelelő tevékenységben kell részt vállaljanak, Elul havában azonban, de legalább is Elul hónap 18. napjától kezdve – Ros hásanáig, amely időszak

a személyes, egyéni számadásunkat tesztíti meg az elmúlt évre vonatkozólag, melyben minden nap egy hónapnak felel meg⁴³ – de legkésőbb a *Szlichot* mondasának a kezdetéig, szellemi menedék városokba kell elvonulniuk (amelyeket Jordánia keleti partján is kellett létesíteni, más szóval az eredeti Erec Izrael határain kívül is⁴⁴), azaz egy Istenfélő (*jirát sámájim*) közege, olyanba mint egy jesiva, és ott kell megtelepedjenek erre a pár napra.

Meg kell „telepedni”

a szellemi menedékvárosokban

A menedékvárosok micvájával kapcsolatos kifejezésekkel élve: „Oda meneküljön”⁴⁵ – más szóval egész éves elfoglaltságaink elől kell elmenekülnünk ezekben a napokban;⁴⁶ „hogy a menedék városba telepedjen le” – azaz meg is kell telepednünk a menedék város szellemi védelmet nyújtó burkában. „Ott legyen lakhatása” – azaz, ez a „megtelepedés” olyan mértékű kell, hogy legyen, mintha örökké ott terveznénk maradni.

A *Zohár* szóhasználatában: „Mózes a Misna tanításaiba temetkezett”⁴⁷ Ehhez hasonlóan nekünk is a Tóra tanításaiba kell „temetkezünk” ezekben a napokban. Erre utal tehát a menedékvárosba menekülő gyilkossal kapcsolatos talmudi szóhasználat – „ott legyen a temetése”⁴⁸ – átvitt, metaforikus értelemben.

[40] Lásd még később, *Cháj Elul* 5–12. bekezdések.

[41] *Birké Joszef, Orách chájim* 581:6., később a *Cháj Elul* 8. bekezdésének az idézetében.

[42] *Zsoltárok* 27:8. Ezt a zsoltárt mondjuk Ros chodes Elutól egészen Smini áceretig; lásd még korábbi, *Elul* 1. bekezdés.

[43] Lásd még korábbi, *Elul*, 17. bekezdés (103-as lábjegyzethez kapcsolódó szöveg).

[44] Lásd még korábbi, *Elul* 20. lábjegyzet.

[45] *4Mózes* 35:11.

[46] Ezt az „elszökött a nép” (*2Mózes* 14:5.) kontextusában kell értelmezni, ahogy azt a *Tánjá* 31. fejezete is kifejti [lásd még korábbi, *Elul* 51. lábjegyzet].

[47] *Zohár* 1:27b. vége. Lásd *Biuré háZohár, Brésit* 1d. oldaltól.

[48] *Mákot* 11b [„Ott lakjon, ott lelje a halál és oda legyen eltemetve.” *Szifré, Softim* 181., és *Toszeftá,*

A Tóra tanításaiba kell temetkeznünk

A „temetése” ebben az esetben a misnai tanítás kontextusának megfelelően értendő, miszerint „a százéves mintha már nem is élne”.⁴⁹ Ez a a kabbalisztikus értelmezés szerint nem azt jelenti, hogy az ember százéves korára már olyan gyenge, mintha nem is élne, hanem arra utal, hogy amikor elérjük a „százat”, azaz lelkünk mind a tíz attribútumát (amelyek összessége tízszer tíz) annak teljességében megtisztítottuk, akkor olyanokká leszünk, mint aki már eltávozott ebből a világból, mivel már nem kell elszenvedjünk az isteni fény takarásá-

ból származó evilági sötétséget, így hát-ralévő napjainkat és éveinket a legkisebb félelemtől is mentesen tudjuk élni. Nem kell ugyanis tartanunk semminemű erkölcsi próbatételtől, isteni kapcsolatunkat semmi sem zavarhatja már meg.⁵⁰

És ezt jelenti a „temetése” szóhasználat is, amely a – minden fizikai anyagot, és így a testet is felépítő – négy elemnek az egymástól való szétbomlását jelzi, amikor azok a forrásukba visszatérve egyesülnek azzal⁵¹ – „por vagy és a porba térsz vissza”,⁵² amely az *erec* aspektusa általi végső önmegtágadást jeleníti meg,⁵³ és

Mákos 2:2., mindezeket a három szintű Írásnak a „*sámá* – ott, (a menedék városban) kifejezéséből levezetve”; lásd ott, valamint a kommentárokat *uo.*]

⁴⁹ Az *atyák bölcs tanításai* 5:22.

^[50] A Misna az emberi élet különböző állomásait sorolja fel, amelyek mindegyike pozitív üzenetet hordoz, és útmutatásul szolgál életvezetésünkre. Ezek alól egyetlen állomás képez látszólag kivételt, és tűnik negatívnak, még pedig az ember 100. életévének az állomása. A haszid filozófia viszont elmagyarázza, hogy valójában ez is pozitív tartalommal bír, és egyfajta spirituális érettségre utal. Tíz általános lélek-ismérvet különböztetünk meg egymástól, amelyek a *chochmá*, *biná*, *dáát*, stb. tíz szférájának felelnek meg (lásd *Tánjá*, 3. fejezet, és *uo.* *Igeret hákodes*, 15. fejezet). Ezen lélek-ismérvék mindegyike is további tíz szintre tagozódik (*chochmá chochmája*, *biná chochmája*, és így tovább), végül összességében 100 lélek ismérvet kiadva. Amikor a misna a 100 éves emberről beszél (*ben méá*), egy olyan személyre utal, aki már mind a 100 lélek ismérvét a tökéletességig finomította: ekkor már olyan mint aki már nem is él, mint aki már nem kötődik többet ehhez a világhoz, nem kapcsolódik többet az anyagsághoz. Ennek fényében azonban már félnivalója sem lesz több, mivel a *jécer hárá* sem része többé (lásd Jeruzsálemi Talmud, *Bráchos* 9:5.; *Zohár* 2:107b).

Lásd *Or háTorá*, *Chájé Szará* 20. oldal; *Szidur tfilá im pérus Máhárid*, *Az atyák bölcs tanításai* 5:22-höz; 2.kötet 96a. oldal; *Likuté szichot – Brésit, Vájéjrá* 7. bekezdés.

^[51] Lásd még *Likuté szichot – Brésit, Chájé Szará* 1. bekezdés.

^[52] *1Mózes* 3:19.

^[53] A halál és a temetés után a test az őt alkotó különböző alkotóelemeire bomlik. Ennek megfelelően a „por” fizikai eleme is vissztér eredeti helyére.

Az *erec* kifejezés földrajzi értelemben egy adott ország földjét jelöli, általánosabb értelemben azonban magát a fizikai földet, mint anyagot. Az első esetben így – mint már feljebb kifejtettük – ez a Teremtő akaratának való meghódolást, az önmegtágadást jelzi. Amennyiben a kifejezést a föld, a por jelölésére alkalmazzuk, nos, az esetben is az önmegtágadást hivatott jelezni, amint az világosan kiderül azon tényből is, hogy „mindenki azt tapossa” (*Midrás Brésit rábá* 41:9.). A „porba térsz vissza” metaforikus „temetése”, amire már feljebb utaltunk, nem más, mint a végső önmegtágadás egy állapota (mint az *1Mózes* 18:27-ben; lásd *Chulin* 89a. és *Tánjá*, *Igeret hákodes* 2. fejezet; és ahogy az *Ámidá* végén mondjuk, „legyen lelkem olyan mint a por, mindenki előtt”. Fontos megjegyezni, hogy a kabbalisztikus terminológiában az *árec* kifejezést a *málchut* szférájával is azono-

a Ros hásáná által képviselt *málchut* (királyság) építményét (*binján hámalchut*) idézi elő.⁵⁴

Az Elul hónapban történő önkérésünk, és belső, lelki számadásunk – amely az „oda meneküljön” aspektusában csúcsonyul ki – az a felkészülés,

amely azon törekvésünket fejezi ki, hogy Ros hásánakor kedvező elbírálás alá essünk, s hogy egy jó és édes évre irassunk be a gyermek áldásra, az egészségre, és anyagiakra vonatkozóan is.⁵⁵

(5714–1954. Röé hetiszakasz szombatjának szichájából, Elul hónap áldásakor)

sítják, „amelynek semmije sincs önmaga jogán”; lásd *Mystical Concepts in Chassidism* 3. fejezet 7. bekezdés).

^[54] „A király nem király, csak ha uralhat valamit” (lásd *Pirké dörábi Eliezer* 3. fejezet). Isten *málchut* attribútuma csak az ember megteremtése után tudott megnyilvánulni: „Azon időben, amikor minden dolog az akaratából fakadóan jött létre, nevét „királyként” ismerték meg (*Ádon olám* himnusza). Ez Tisré hónap elsején következett be, amely ezt követően lett Ros hásáná éves dátuma. Ezt követően, Ros hásánakor Isten királysága

minden évben megújult, s éppen ezért Ros hásáná liturgiájának egyik központi témája azon bibliai vers recitálása, amely Isten királyságára a „királynak tettél meg magad felett” szavakkal utal (*Ros hásáná* 16a.). A kabbalisztikus szóhasználatban, erre a *binján hámalchut* (a királyság isteni szférájának felépítése) kifejezéssel utalunk, amely Isten *málchut* attribútumának felépítését jelenti (lásd *Pri éc chájim*, *Sáár Ros hásáná*; lásd még *Szidur im pérus hámilot*, *Sáár hátökot* 264a. oldaltól; *Széfér hámaámárim* 5703, 5. oldaltól).

^[55] Lásd még korábbról, *Elul* 13. lábjegyzet.

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: szichot@zsido.com